

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Dialecticæ

Dieterich, Conrad

Giessæ Hessorum, 1611

Caput XXII.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56580](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56580)

positi ad simplices reducuntur. Sic connexus I. modi
reducitur ad primam figuram. ut,

Signus est elementum, est corpus simplex.

Atqui est elementum. E.

Bar. Elementum est corpus simplex.

ba. Ignis est elementum. E.

ra. Ignis est corpus simplex.

Connexus II. modi reducitur ad secundam figu-
ram hoc modo:

Si Sancti demortui sunt invocandi, res nostras sciunt.

Atqui res nostras non sciunt. E.

Cam. Invocandi res nostras sciunt.

et. Sancti res nostras non sciunt. E.

tes. Sancti non sunt invocandi.

Disjuncti Syllogismi possunt reduci ad primam,
hoc modo:

Aut dies est, aut nox est. Fe. Dies non est nox.

Sed dies est. ri. Nunc est dies. E.

Ergo nox non est. o. Nunc non est nox.

[Verum cum Reductio aliud nil quam errorum corre-
ctio videatur, ut loquitur Libavius, qui argumentorum na-
turam perfecte cognitam habent, eadem non usq; indigent.
Hinc ignoretur ω s $\epsilon\upsilon$ $\tau\upsilon\omega\omega$ adicere voluimus.]

Hucusq; de Syllogismo Manifesto, ejusq; specie-
bus, superest Crypticus.

CAPUT XXII.

I. Syllogismus Crypticus est, cujus
naturalis dispositio certis cryp-
tibus occultatur vel immutatur.

[Naturalis dispositio hæc est, ut singuli Syllogismi
consistat partibus duabus, antecedente (sive propositione &
assumptione, & consequente (conclusionem:)) Quandocunq;
partium harum aliqua omittitur, vel occultatur, vel
invertitur ac immutatur, vel deniq; amplificatur & auge-
tur, ista amplificatio, occultatio, & inversio dicitur cryptis, seu
Syllo-

Syllogismus crypticus: dicitur aliàs occultatus, vel non manifestus. Aristotelicis *Synecdochicè* Imperfectus, cuius imperfectio *Enthymemati* propriè competat. Cryptis verò illa communis Syllog. affectio, vel passio, vel accidens.

2. Estq; triplex, Enthymema, Pro syllogismus, & Syllogismus inversus.

[*Divisio à Crysteus proprietate sumitur. Enthymema enim est vel in defectu, vel in redundantia, vel partium inversione. Quando ergo una pars deest, dicitur Enthymema, cui annumeramus Inductionem & Exemplum. Quando partes redundant, dicitur Pro syllogismus, cui annumeramus Soritem & Dilemma. Quando invertuntur, dicitur inversio sive Syllogismus inversus.]*

3. Enthymema est Syllogismus imperfectus, cui pars aliqua deest, sive sit propositio, sive assumptio, sive conclusio.

[*Nota. Dico aliqua, sive una. Nam si duae partes essent, & una tantum residua, nec Syllogismus, nec Enthymema esset.]*

Omne Enthymema habet duas partes, quarum prior *Antecedens*, posterior *Consequens* dicitur.

[*Dicitur autem Enthymema ab ἐπιθύμησι, id est, cogito, delibero. quoniam reservatur una praemissarum cogitanda in mente. Desinitur autem Syllogismus imperfectus, non essentialiter, sed accidentaliter. Aristoteles autem aliqui perfectum nominat. 1. non ratione formae, sed materia. 2. quia facile ad perfectum revocari potest. 3. ratione mentis. In mente enim ejus qui profert, perfectus est.]*

4. Enthymema est vel syllogismus simplicis, vel compositi.

5. Enthymema syllogismi simplicis est, cum vel antecedens, vel consequens pars conclusionis repetitur in antecedente Enthymematis : ut, *Tyrannis est violenta. Ergo Tyrannis non est perpetua. Avarus timet. Ergo avarus non est liber. Bona sunt expetenda. Ergo & virtus expetenda est. Omnis insidiator iure occiditur. Ergo Clodius iure occisus est.*

[Hic in duobus prioribus exemplis subjectum (Tyrannis, Avarus :) in posterioribus predicatum conclusionis (expetenda, occisus) in antecedente repetitur.]

Quod si subiectum conclusionis non apparet in antecedente, deest Assumptio, sive propositio Minor : Si predicatum non apparet, deest propositio Major. ut, *Omnis tyrannis est violenta. Ergo nulla tyrannis est diuturna.* Deest propositio major, quia predicatum conclusionis (*diuturna*) non est in antecedente. *Animal sentit. Ergo & homo sentit.* Deest minor, quia subiectum (*homo*) non apparet in antecedente.

[Ratio est ; Quia semper subiectum questionis sive conclusionis disponitur cum argumento tertio in assumptione. Predicatum verò cum argumento tertio in propositione. *Observa hinc duo* I. hæc tantum esse intelligenda de Enthymemate Syllogismi simplicis. (Nam in Enthymemate Syllogismi compositi semper propositio major deest.) II. Interdum in Enthymemate simplici deesse conclusionem. ut, *Verus luctus est occultus. Fletus Gellie non est occultus.* Hinc adde conclusionem, & Syllogismus integer erit, *Ergo fletus Gellie non est verus.*]

6. Enthy-

6. Enthymema Syllogismi compositi est, cum neutra pars conclusionis repetitur in antecedente Enthymematis, & fit solum ex assumptione & conclusionem. ut, *Virtus est appetenda. Ergo vitium est fugiendum.*

Hic quaestio est, *an vitium sit fugiendum.* Hujus compositionis neutra pars neque antecedens (*vitium*) neque consequens (*fugiendum*) repetitur seu ponitur in antecedente Enthymematis. Ergo concludes esse Syllogismi compositi Enthymema. Idem judica de his. *Parum est bona. Ergo bellum est malum. Iustificamur fide. E. non peritibus.*

Discrimen Enthymematis simplicis & compositi hoc est. *Simplicis fit* 1. vel ex assumptione & conclusionem, vel ex propositione & assumptione. 2. Conclusionis pars altera semper in antecedente repetitur. *Compositi fit* 1. tantum ex assumptione & conclusionem. 2. Nunquam pars conclusionis in antecedente repetitur.

[Aliquando tamen etiam in composito deest assumptione, & ponitur propositio, sed rarissime. ut, *Scite hominem esse, memineris casus humanos aequamente ferendos esse. Itaque boni consule fortunam presentem.* Deest assumptione: *Atqui scis te hominem esse.* Conclusio veritas. *E. casus humanos ferendos aequamente memineris, aequamente ferentibus exprimitur ad evitandam tautologiam: Itaque boni consule, &c. quod notavit Dn. Libav. Dial. lib. I. 582.]*

7. Enthymemati subjicitur inductio & exemplum.

[Inductio & Exemplum considerantur dupliciter. 1. ut sunt argumenta simplicia, & sic pertinent ad Topiceam. 2. ut sunt argumentationes Enthymematice, & sic pertinent ad Criticam.]

8. Inductio est Syllogismus imperfectus, in quo ex collectione singulariū inferitur universale; ut, *Grammatica usu comparatur, Rhetorica usu comparatur: Item, Dialectica, Arithmetica* (hactenus anteceds.) *Ergo omnes artes usu comparantur. Vinum Rhenanum calefacit. Item Hungaricum, Francicum, Gallicum, &c. Ergo omne vinum calefacit.*

Inductionis sunt hi CANONES.

I. Inductio debet colligere omnia singularia.

[Si enim quedam omittantur, vitiosa est.]

II. Cū singularia sint infinita, sufficit induxisse præcipua, addita formulâ hac, *Nec potest dissimile exemplum inveniri*, qua brevitate gratia reliqua implicitè denotantur; *Petrus est bipes. Antonius est bipes. Nicolaus est bipes: Nec potest dissimile exemplum dari: Ergo omnes homines sunt bipedes. Glyceriza profuit Julio, Sempronio, Joanni & aliis quàm plurimis tussientibus. Ergo Glyceriza medetur tussi.*

[Licet per accidens homo quis bipes non sit, aut glyceriza alicui remedium non attulerit, inductio tamen non tollitur. Similiter quando exemplum insolens, rarum, novum & prorsus inusitatum objicitur.]

III. Inductio debet vacare æquivocatione.

IV. In inductione si addatur assumptio, Syllogismus inductivus perfectus est. ut,

Petrus, Paulus, Antonius, Nicolaus sunt bipedes. Petrus, Paulus, Antonius, Nicolaus sunt homi-

homines. Ergo omnes homines sunt bipedes.

[Vbi in tertiâ figurâ concluditur universaliter, vi maioriæ, non vi formæ.]

V. Fundamentum Consequentia in inductione est I. Quod individuorum collectio nihil aliud est, quam generalis enunciatio. Quod partes simul sumptæ sunt realiter idem cum toto.

ELENCHUS INDUCTIONIS

Committitur I. quando non omnes partes singulæ species inducuntur. ut, *Petrus fuit electus, Item Andreas, Iacobus, Philippus, &c.* Ergo omnes Apostoli fuerunt electi.

[Inductio vitiosa est, quia Judas Ischarioth non fuit electus.]

Sic *Athanasius, Ambrosius, Hieronymus, &c.* fuerunt cœlibes. Ergo omnes Episcopi sunt cœlibes.

[Inductio vitiosa est, quia Nazianzenus, Pappianus & alii Episcopi non fuere cœlibes.]

II. Cùm æquiuocatio est in Inductione: Sic argumentabantur Iudæi, Johan. 8. contra Christum: *Abram est mortuus, & Prophetae sunt mortui. E. falsum est, neminem gustaturum mortem in æternum, qui sermonem tuum seruet.*

[Homonymia est in voce *mori*: Iudæi de morte temporali, Christus de morte æterna intelligebant.]

9. Exemplum est Syllogismus imperfectus, quo singulare unum per aliud ejusdem generis singulare proprium similem rationem confirmatur: *Sicut quæstionis singularis medium (argumentum tertium) sumitur ab exemplo singulari. ut, *Israëlitæ puniti sunt, propter**

idolatriam & scortationem. Ergo & nos puniemur.

[Hic similis est ratio, quia similia peccata puniuntur similibus pœnis.]

Abrahamus fuit fide justificatus. Ergo etiam creaturis alii.

[Quia semper fuit, est, & erit una & eadem justificationis ratio.]

Bellum Thebanorum contra Phocenses fuit malum. Ergo & bellum Atheniense contra Thebanos fuit malum.

[Hic ratio eadem est, quia utrumq; bellum contrarium fuit, qualia solent esse mala. Nota. Si argumentum ipsum spectatur, exemplum pertinet ad inventionem, sc. ad locum Parium, vel Similium, vel Speciem. Si verò ipsa argumentatio spectatur pertinet ad species Enthymematum.]

Ejus sunt hi CANONES.

I. De exemplis paribus & similibus idem est iudicium. ut, *Abraham fuit fide justificatus.*

Ergo & alii fideles justificantur fide. Absolon filius rebelis gravissimè punitus est. Ergo & alii rebelles filii graviter punientur.

[Nota vis inferendi ab exemplo pendet à Paribus & similibus. Quæ itaq; ratio consequentiæ est in istis, etiam in hoc.]

II. In Exemplis necesse est, ut individua sunt eisdem generis, hoc est, contineantur sub aliquo simili & universali.

Itaq;

III. Cum dissimilis est factorum, perlocutionum & circumstantiarum ratio, non v.c. ut: *Paulus persecutor Ecclesiæ fuit receptus in gratiam. E. & Julianus Apostata.*

Z

[Dissi-

[*Dissimilis est circumstantia*, Quia Paulus singulariter a Deo conversus pœnitentiam agens recepit: Julianus verò non.]

IV. Non exemplis, sed legibus judicandum est, ut, n. v. c. *Absolon persecutus est patrem suum*. Ergo idem licebit aliis. Loth consuevit cum prius filiabus. Ergo & aliis licebit. Helias quinquaginta dies & noctes jejunavit, item Moyses, & Christus. Ergo & nos. Dissimilis est ratio & personarum: Duo cum faciunt idem non est idem. *Israëlita surripuerunt Aegyptiis vasa*, Ergo & nobis licebit.

ELENCHUS EXEMPLI

Committitur, cum dispar exemplorum ratio patri adducitur, vide Canon. 3.

Hæc de Enthymemate, sequitur Prosyllogismus

CAPUT XXIII.

I. **P**rosyllogismus est cryptis syllogismi, cum præter propositionem assumptionem & conclusionem Syllogismi principalis aliquid accedit.

Dicitur Prosyllogismus, quasi ad syllogismus accessio syllogismi, vel aggressio rei probanda. Differt tamen Prosyllogismus & prosyllogismus. Prosyllogismus est ratio præposita. Prosyllogismus est ratio postposita. Prosyllogismus est Syllogismi principalis probatio. Prosyllogismus est prosyllogismi probatio.

2. Estq; vel amplificans saltē, vel approbans.

[*Divisio hæc ab officio Prosyllogismi desumpta est.*]

3. Prosyllogismus amplificans est